

BIJZONDERE INFORMATIE OP AFSTEMSCHALEN VAN PHILIPS-RADIO'S

Gidi Verheijen

De afstemschalen van Philips-radiotoestellen bevatten meer nuttige en interessante informatie dan alleen maar de radiozenders waarop afgestemd kan worden. Deze informatie is vaak o.a. in de hoek rechts onder op de afstemschaal te vinden, maar om alle informatie bloot te leggen is het

doorgaans wel noodzakelijk het toestel uit te kasten. Een deel van de bedoelde informatie wordt namelijk verborgen door de omlijsting van de afstemschaal en onthult o.a. gegevens over de identiteit en bestemming van het toestel en soms ook van de bijzondere historie die aan het toestel is verbonden.

Codenummers op afstemschalen van Philips-radio's

Wie wel eens de servicedocumentatie van een Philips-toestel heeft ingekeken, heeft daarbij ongetwijfeld de onderdelenlijsten opgemerkt met codenummers voor de toegepaste onderdelen. Die codenummers voor weerstanden, condensatoren, spoelen, knoppen, transformatoren, achterwanden en andere onderdelen waren destijds de bestelnummers voor die onderdelen.

Tegenwoordig hebben de codenummers die functie

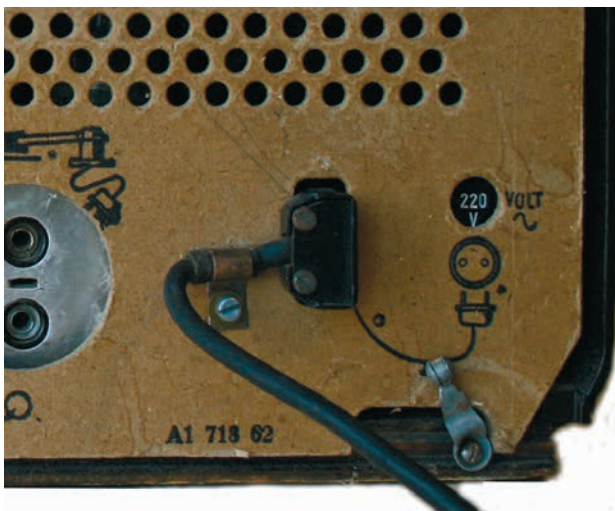
natuurlijk niet meer. Het zou overigens wel handig zijn als we bij de afdeling Philips Service vandaag nog steeds een ontbrekende achterwand of gebroken afstemschaal zouden kunnen bestellen!

Enkele jaren geleden is via een internet-radioforum al eens een lijst gepubliceerd van codenummers voor de achterwanden van diverse Philips-radio's [1]. Die codenummers staan rechtsonder in de hoek op de achterwand.

Gebundelde informatie over de codenummers van afstemschalen is volgens mijn beste weten nooit gepubliceerd. In de afgelopen jaren heb ik geprobeerd in dat vacuüm te voorzien en heb ik de codenummers verzameld van de afstemschalen van bijna 1000 Philips-radio's. De Philips-servicedocumentaties zijn daarvoor een voor de hand liggende bron. Veel modellen zijn naar een hele reeks bestemmingen geëxporteerd en voor deze bestemmingen zijn aangepaste afstemschalen ontworpen, met de daarvoor relevante radiozenders en het bijbehorende specifieke codenummer. Helaas is niet van alle modellen de servicedocumentatie beschikbaar en bovendien vermeldt die documentatie doorgaans slechts een beperkt aantal van alle in de praktijk toegepaste codenummers van afstemschalen. Voor een grondige inventarisatie is het daarom noodzakelijk ook schalen van toestellen in verzamelingen daarbij te betrekken. Probleem hierbij is wel dat de omlijsting van

		Benaming	Codenummer
	30	Celluloid schaalverdeling sec.	25.594.28
	33	Celluloid schaalverdeling, prim.	25.594.27

Codenummers van de twee afstemschalen van de Philips 2514 (door auteur bewerkt fragment van onderdelenlijst).

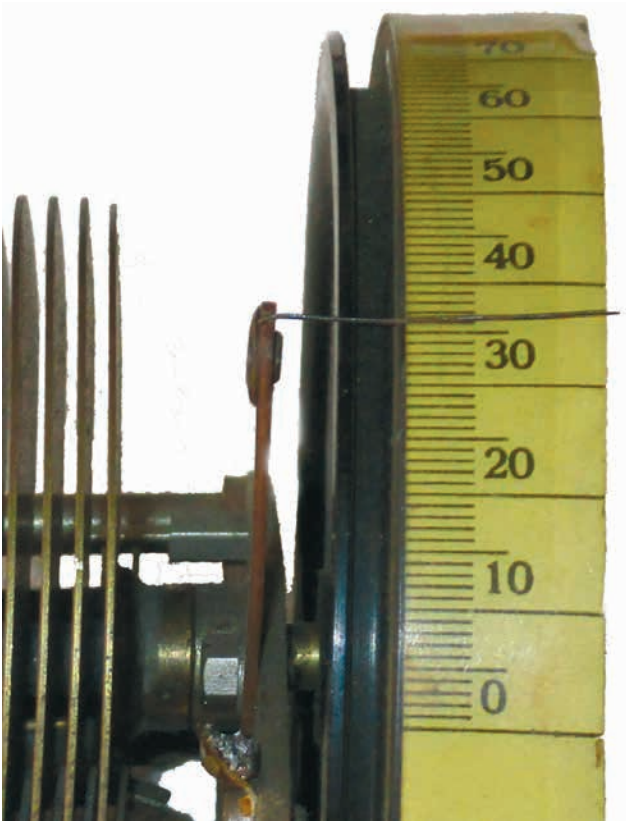

Detail van achterwand van een Philips 656A-19 met codenummer A1 718 62.

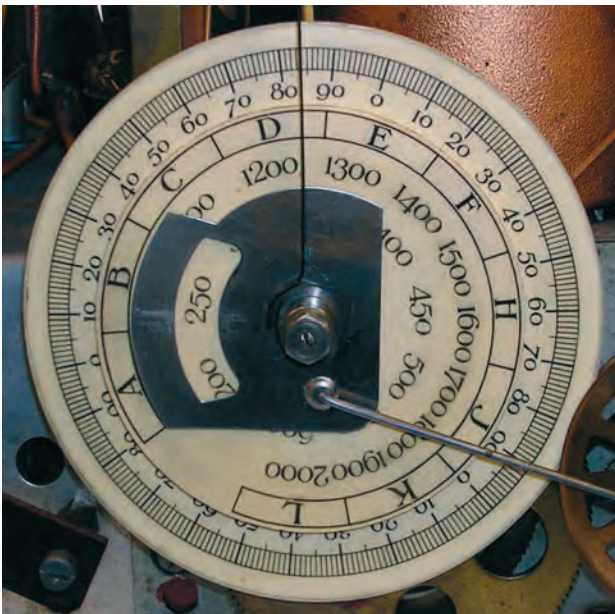
de afstemschaal het codenummer aan het oog onttrekt. Het codenummer wordt pas zichtbaar na het uitkassen van de radio. Dat is meestal geen eenvoudig karwei en iets waarvoor veel verzamelaars terugschrikken. Ik prijs me daarom gelukkig dat veel verzamelaars toch aan mijn inventarisatie hebben willen meewerken door hun toestel voor dit doel uit te kasten en een foto van de complete afstemschaal te maken en toe te sturen.

Al vanaf de introductie van de eerste Philips-radio in 1927 kent Philips aan de afstemschaal een codenummer toe. Die afstemschalen zijn aanvankelijk echter weinig specifiek, met alleen maar een cijferschaal met bijvoorbeeld een schaalverdeling van 0-180, zoals bij de 2501.

Op de schaal zelf is dan overigens nog geen codenummer te ontdekken. Daarna volgen schalen met een golflengteverdeling, net als bij de Lentebode 634A uit 1933 (eveneens zonder codenummer).

Schaal van Philips 2501 (1927) met schaalverdeling van 0-180.

Schaal van Philips Lentebode 634A (1933) met aanduiding van golflengtes. Foto en collectie: Rüdiger Walz, Radiomuseum.org.

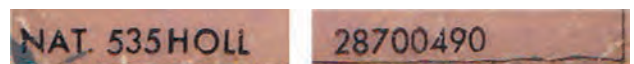
Dergelijke schalen zijn niet specifiek en voor alle bestemmingen bruikbaar.

In 1934 zien we het eerste model waarbij op de afstemschaal ook zendernamen (en een code-nummer) zijn te zien. Een voorbeeld hiervan is de Philips 638A.

Afstemschaal van een Philips 638A (1934). Op het transparante (celluloid) venster vóór de afstemschaal staan de golflengtes, op de schaal daarachter de zendernamen. De schaal met zendernamen kan men eenvoudig aan de bovenkant uit de omlijsting schuiven en vervangen door een schaal met andere zendernamen (voor een ander geografisch gebied). De omlijsting van de afstemschaal verbergt het codenummer van die afstemschaal (links onder, hier 28 695 443). Foto en collectie: Hans op den Camp.

Een volgende ontwikkeling is de vermelding op de afstemschaal van de geografische bestemming van het toestel, eveneens afgedekt door de omlijsting. Zo kunnen we exemplaren van de 535A (1935) aantreffen met een schaal voor Duitsland (codenummer 28 698 053), Frankrijk (28 698 990), België (28 699 110), Tsjechië (28 700 140) of Nederland (28 700 490).

Philips 535A/U. Links onder op de afstemschaal staat de aanduiding voor de geografische bestemming van het toestel (hier Nederland), rechts onder het bijbehorende codenummer van de schaal (hier 28 700 490).

In de loop van de jaren verandert Philips zijn codesysteem een paar keer. Dat is bijvoorbeeld het geval in 1934, 1938 en 1944. Bijgaande tabel laat zien welke codenummers voor de verschillende perioden voor de afstemschalen van toepassing zijn.

Philips-codenummers afstemschalen		
Periode	Formaat	Range
1927-1934	25.xxx.xxx	25.500.000 - 25.900.000
1934-1938	28.xxx.xxx	28.600.000 - 28.880.000
1938-1944	A1 xxx.xx.x	A1 890 00.0 - A1 900 00.0
1944-	A3 xxx xx.x	A3 217 00.0 -

De eerste twee karakters van het codenummer van de afstemschaal geven zo een snelle indicatie voor de periode waaruit het betreffende toestel stamt. Voor een meer nauwkeurige datering moeten ook de andere karakters in beschouwing worden genomen.

Een markant en interessant omslagpunt is het jaar 1944. Modellen van vóór 1944 hebben een afstemschaal met een A1-codenummer, modellen uit 1944 en later hebben een A3-codenummer. Het zou te ver voeren hier mijn volledige lijst met codenummers, die op dit moment de periode tot 1960 bestrijkt, te publiceren. Mijn bedoeling is om dat later, na verdere aanvulling, op een geschikte plaats en in een geschikte vorm te doen. Ter illustratie toon ik in een tabel een beperkt aantal codenummers (van vóór en na het omslagpunt in 1944).

Codenummers van afstemschalen - vóór en na 1944 (zie tabel op bladzijde 140)

De kolom Bestemming geeft aan voor welk land of regio de afstemschaal was bestemd.

De codenummers zijn in de tabel in numerieke volgorde geplaatst. Het heeft er alle schijn van dat deze volgorde ook de chronologische volgorde is, waarin de diverse types (met hun specifieke bestemming) zijn uitgebracht. Dat betekent dat de codenummers in principe voor een datering van de types gebruikt kunnen worden. Dat geldt trouwens niet alleen voor de in de tabel weergegeven periode rond 1944.

Een deel van de codenummers berust op gegevens in servicedocumentaties, een ander deel is gebaseerd op afstemschalen van toestellen in verzamelingen.

Bij een nadere beschouwing van de tabel vallen enkele zaken op.

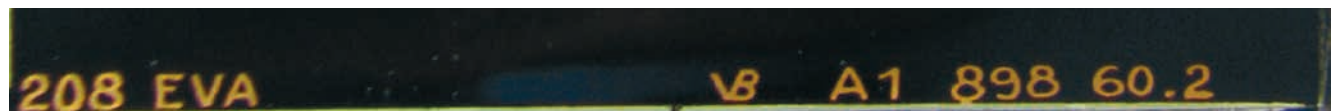
De tabel omvat niet alleen toestellen van het merk Philips, maar ook van submerken als NSF en Siera. Vrijwel alle toestellen van deze merken zijn door Philips in Eindhoven of Leuven gebouwd en daarbij zijn afstemschalen ingebouwd met codenummers volgens het codenummersysteem van Philips. In het algemeen ontbreekt bij toestellen van sub-

merken wel het Philips-logo op de afstemschaal. In plaats daarvan treffen we dan bijvoorbeeld het NSF- of Siera-logo aan of het logo is gewoon afwezig. Erres is weliswaar in die tijd (nog) geen Philips-submerk, maar na de bevrijding is er wel een Erres 454 uitgebracht, gebaseerd op de 208U en met een Philips-codenummer op de afstemschaal.

Tijdens de laatste jaren van WO II was het bezit van radiotoestellen in Nederland verboden. Officieel was ook de productie van radiotoestellen verboden, maar in de praktijk werd dat verbod om diverse redenen, in elk geval voor Philips, niet gehandhaafd. Philips produceerde namelijk o.a. radiotoestellen in opdracht van de Duitse overheid (voor de Wehrmacht en het Ostspende-project) en voor de Duitse en Oostenrijkse radio-industrie [2]. Verder produceerde Philips ook nog radiotoestellen in Eindhoven, Leuven en in Kamp Vught (1943-1944) [3] voor de eigen export. Die exportbestemmingen vinden we terug in de kolom Bestemmingen. Het betreft de bestemmingen naar neutrale landen en gebieden, zoals de Balkan (Zuid-Oost Europa), Zwitserland, Zweden en Finland. Export naar Noorwegen was niet toegelaten. Noorwegen was net als Nederland niet neutraal en het bezit van radiotoestellen was daar al sinds 1942 verboden.

Philips maakte in de periode 1941-1944 radiotoestellen (in Eindhoven en Leuven) voor export door de Duitse en Oostenrijkse radio-industrie, gebaseerd op de Philips-modellen 203U, 204U, 655A, 655U en 789A (1941-1942) en 208U en 625U (1943-1944). Vanaf het begin van WO II had de Duitse radio-industrie namelijk onvoldoende capaciteit voor de bouw van civiele producten, zoals omroepontvangers, omdat ze volledig op de productie voor oorlogsvoering was gericht.

De afstemschalen van deze door Philips gebouwde zogenaamde 'Verlagerungsgeräte' (helaas heb ik er geen goede Nederlandse term voor) zijn voorzien van een Philips-codenummer en achter de type-aanduiding van het basismodel zijn de letters EVA toegevoegd.

Tekst op onderrand van de afstemschaal van een Blaupunkt ZGW643, gebouwd door Philips in Eindhoven (1943) en gebaseerd op de Philips 208U. Ook de afstemschalen van de 9 andere Duitse c.q. Oostenrijkse afnemers van dit model hebben het codenummer A1 898 60.2. Het Philips-logo ontbreekt op de schaal, zoals ook andere directe kentekenen van de Philips-oorsprong ontbreken.

SCHAA SCALE	ONTVANGER 43/44	625U-EVA	
	PRINCIPESHEMA	L SN A. DAT.	
		FD -D AWW Oomen	
		VERV-REMP. -SUPER	
PHILIPS GLOEILAMPEN		EINDHOVEN HOLLAND	

Fragment (onderste deel) van de servicedocumentatie van de Philips 625U-EVA.

Codenummers van afstemschalen (overgang A1 → A3)			
Type	Merk	Codenummer	Bestemming
208U *		A1 898 05.1	Balkan
208U -10		A1 898 05.2	Balkan
S98 -01	Siera	A1 898 08.1	Balkan
656A -00 -19 -37 656U		A1 898 09.1	Balkan - Zwitserland
656A -19		A1 898 10.2	Zweden - Finland
205U		A1 898 21.0	Balkan
207U -04 -10		A1 898 24.0	Finland
M100U -01	Mediator	A1 898 29.2	Balkan
S100U -04	Siera	A1 898 30.1	Finland
611B		A1 898 45.0	Zuid-Europa
847A		A1 898 49.0	
208U *		A1 898 57.1	Finland
208U -48		A1 898 57.2	Finland
208U EVA		A1 898 60.2	Export-"Verlagerung"
208U *		A1 898 61.1	Zweden
847A		A1 898 63.0	
611B		A1 898 70.0	Noord-Europa
625U EVA		A1 898 77.2	Export-"Verlagerung"
208U EVA-45		A3 217 01.0	Export-"Verlagerung"
208U -40		A3 217 03.0	Finland
208U -19 -50		A3 217 04.0	Zweden
208U -37		A3 217 05.0	Balkan
S54U	Siera	A3 217 11.0	Balkan - Finland
208U -05 -08 -42 -44 S54U H83U -08	Siera NSF	A3 217 14.0	Nederland - Engeland
208U -01 -08		A3 217 14.1	Nederland - Engeland
204U H126U	NSF	A3 217 21.0	België - Nederland - Engeland
208U -05 -08 -42 -44		A3 217 33.0	Portugal
H54U S54U -05 208U 454	NSF Siera Velora Erres	A3 217 34.0	Nederland - Engeland
454	Erres	A3 217 35.0	Nederland - Engeland
208U -05 -08 -42 -44		A3 217 36.0	Balkan - Nabije Oosten
208U -05 -08 -42 -44		A3 217 37.0	Scandinavië
758U		A3 217 38.0	Nederland - Noorwegen - Portugal - Ierland
758U		A3 217 39.0	Nederland - Noorwegen - Portugal - Ierland
656A -19		A3 217 42.0	Zweden - Finland - Noorwegen ?
H83U -08	NSF	A3 217 46.0	België - Noorwegen - Finland
208U -05 -08 -42 -44		A3 217 55.0	Overzee
S56U	Siera	A3 217 66.0	Zweden
208U -05 -08 -42 -44		A3 217 77.0	Ierland
S56U H83U -08	Siera NSF	A3 217 81.0	Nederland - België
H83U -08 -19	NSF	A3 217 82.0	Nederland - België

*) betreft uitvoeringen -01, -04, -07, -09, -10, -19, -37, -40, -46, -47, -48 en -49

Deze letters EVA zijn verder ook te vinden in de servicedocumentatie van de Philips 625U (625U-EVA). Ik heb me lang het hoofd gebroken over de betekenis van de lettercombinatie EVA. Het Philips Concern Archief kon er geen uitsluitsel over geven. Uiteindelijk vond ik de oplossing in documenten over dit thema in het Bundesarchiv in Berlijn [4] en in correspondentie tussen Philips en Telefunken in het Telefunken-archief eveneens in Berlijn [5]. De letters EVA zijn eenvoudigweg de afkorting voor Export-Verlagerungs-Auftrag.

Over het thema Philips-'Verlagerungsgeräte' verschijnt binnenkort een serie artikelen in het Duitse tijdschrift Funkgeschichte. Een op de Nederlandse verzamelaar gericht, meer beknopt artikel zal ik aanbieden voor publicatie in het RHT.

Op schalen met het codenummer A3 217 14.0, A3 217 21.0, A3 217 34.0 en A3 217 35.0 prijkt het radiostation Herrijzend Nederland. Dit betreft modellen die vanaf oktober 1944 zijn uitgebracht. Aan het thema Herrijzend Nederland op afstemschalen zal ik eveneens een apart artikel wijden.

Tot op heden ben ik er niet in geslaagd van alle uitvoeringen van de Philips 208U de codenummers van de bijbehorende afstemschalen te achterhalen, niet in servicedocumentaties en evenmin in verzamelingen. Dat geldt in elk geval voor de uitvoeringen 04, 06, 07, 09, 12, 44, 46 en 49, waarvan ik zelfs nog nooit een foto heb gezien, laat staan een exemplaar in levenden lijve. De tabel kan daarom zeker nog uitgebreid worden.

Uit de tabel blijkt dat voor de uitvoeringen 208U-05, -08, -42 en -44 niet minder dan zeven afstemschalen in omloop zijn geweest, behalve twee schalen voor Nederland (en Engeland) ook nog een voor Portugal, de Balkan en het Nabije Oosten, Scandinavië, Overzeese gebieden en Ierland.

Philips-toestellen uit Nederlandse en Belgische productie volgen het codenummersysteem zoals hierboven beschreven. In andere landen is de situatie gecompliceerder. In enkele gevallen vinden we bij buitenlandse toestellen ook de hiervoor beschreven codenummers. Dat geldt bijvoorbeeld voor de M100U-01 van het Zwitserse submerk Mediator. Dit toestel is dan ook niet in Zwitserland, maar door Philips in Eindhoven gebouwd. De codenummers vinden we in een aantal gevallen ook voor toestellen die wel in het buitenland zijn gebouwd en waaraan dan kennelijk door een centrale dienst of afdeling in Eindhoven een codenummer is toegekend.

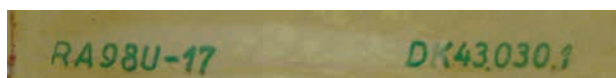
Daarnaast zijn door Philips in het buitenland andere codenummersystemen toegepast. Het betreft hier een groot speelveld, dat ik nog maar in beperkte mate heb geïnventariseerd. Veel voorkomend zijn daar codenummers met als eerste twee karakters de letters XK, gevolgd door nog 5 of 6 cijfers, waarbij de letter X specifiek is voor het land. De eerste twee karakters zijn voor:

-Denemarken	DK
-Tsjechië	EK
-Frankrijk	FK
-Engeland	MK

Voorbeelden van Tsjechische toestellen met een EK-codenummer zijn de Philips 208U-14, 208U-45 en 208U-45/P. De onderrand van de afstemschalen van deze modellen bevat de opschriften T208 EK 8 9008.0, T208 EK 8 9011.0 resp. T208 8 9011.2.

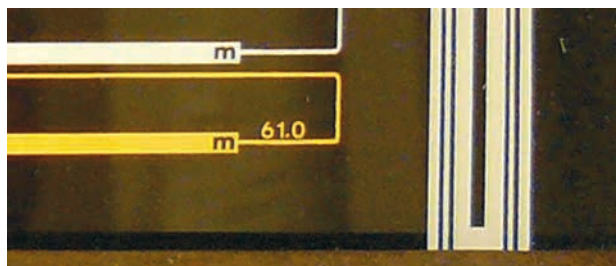
Tekst op de onderrand van de afstemschaal van een in Tsjechië (Praag) gefabriceerde Philips 208U-45, met links de identificatie T208 en rechts het codenummer EK 8 9011.0.

Tekst op de onderrand van de afstemschaal van een in Denemarken gefabriceerde Pope RA98U-17, gebaseerd op de Philips 204U, met links de identificatie en rechts het codenummer DK43.030.1.

Schaalnummers

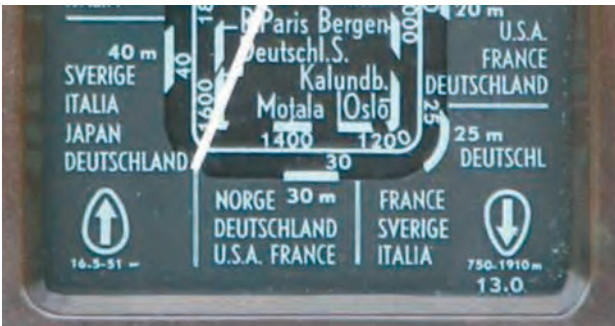
Op afstemschalen van Philips-toestellen, die vanaf ongeveer 1937 in Nederland of België zijn gefabriceerd, kunnen we in de hoek rechtsonder 'schaalnummers' aantreffen. Over dit fenomeen heb ik nooit iets gehoord of gelezen, niet in servicedocumentaties, maar ook niet in artikelen in tijdschriften. Om verwarring met de term codenummers op afstemschalen te vermijden, noem ik deze aanduidingen hierna schaalnummers, hoewel er in latere jaren ook letters op die plaats voorkomen. Door een vergelijking van schaalnummers op honderden schalen met de daarop 'verborgen' informatie kan geconcludeerd worden dat deze schaalnummers (of letters) verwijzen naar de geografische bestemming van het radiotoestel. Die geografische bestemming is ook terug te vinden in de landelijke en regionale radiozenders die op de afstemschaal zijn opgenomen.

Voorbeeld van het schaalnummer 61.0. De foto toont de hoek rechtsonder van de uitgekaste afstemschaal van een Philips 419X, bestemd voor gebruik in Nederlands Indië. Het schaalnummer 61.0 is in de ingekaste situatie rechtsonder zichtbaar. Op de foto is het codenummer A1 893 35.0 niet zichtbaar.

Nog een voorbeeld van een schaalnummer. Hoek rechtsonder van de uitgekaste afstemschaal van een Philips 316X, met bestemming Zuid-Afrika. Het schaalnummer 62.0 is ook in ingekaste situatie rechtsonder zichtbaar.

Onderste gedeelte van de afstemschaal van een Philips 208U-19, bestemd voor Zweden. Rechts onder is nog net het schaalnummer 13.0 te zien. Niet zichtbaar is het codenummer A3 217 04.0 en de aanduiding 208-19ZWED.

Het oudste schaalnummer heb ik aangetroffen bij de Philips 667A (1937). Dit toesteltype heeft een schaal die we ook bij de 750A en 890A uit dezelfde tijd kunnen vinden (codenummer 28 709 40.2 met identificatie 667 750 890 Ho). Het schaalnummer is 1 en het staat voor de bestemming Nederland.

Hoek rechtsonder van de schaal van een Philips 667A. In de uiterste hoek is heel klein het cijfer 1 (voor Nederland) te herkennen.

De hier bedoelde schaalnummers zijn tot en met 1946 in zwang bij in Nederland en België gefabriceerde Philips-toestellen, maar ook wel bij Philips-submerken.

Daarna schakelt Philips over op een ander systeem met voornamelijk letters, die eveneens de geografische bestemming aangeven, zoals N, N.1, N.2, NK, Z en ZK.

Rechter deel van de schaal van een Philips BX680A (1948), met rood omcirkeld de geografische aanduiding N2. Op de foto is het codenummer van de schaal (A3 219 21.2) niet zichtbaar.

Bijgaande tabel op bladzijde 143 geeft een voorlopige lijst van schaalnummers voor de periode 1937-1946.

Het is niet uitgesloten dat ook in buitenlandse Philips-vestigingen schaalnummers werden toegepast. Ik heb dat uitgebreide, van hieruit moeilijk toegankelijke, terrein evenwel (nog) niet echt geïnventariseerd. Mij is overigens wel een in Engeland gefabriceerde Philips 206A-15 (1940-1941) bekend

Philips-schaalnummers (1937-1946)	
Nummer	Land van bestemming
0	Standaard
1	Nederland
2	Nederland
10	Nederland - Engeland
11	Nederland - Engeland
12	Noorwegen
13	Zweden - Finland
17	Chili ?
21	Nederland ?
24	Finland
25	België
26	Denemarken
27	Nederland - België - Ierland - IJsland
28	Noord-Europa ?
30	Bohemen en Moravië
32	Nederland - België
33	Balkan
36	Balkan - Finland
40	Nederland - België
60	Zuid-Amerika ?
61	Ned. Indië
62	Zuid-Afrika
64	India ?
71	Nederland - Noorwegen - Portugal - Ierland
74	Zweden - Finland - Noorwegen ?
75	België - Noorwegen - Finland
85	Zweden

Voorlopige lijst van schaalnummers op de afstemschalen van Philips-radio's en die van Philips-submerken, gefabriceerd in Nederland en België.

*Een Fransch blad noemt
radio een diner met vast menu en
de grammofoon een diner à la carte.*

*Het verschil met een werkelijk diner is alleen
dat er geen kellner is om op te mopperen.*

Radio-Expres 7 juli 1933

met de nummercode MK 699 28 en het schaalnummer P 28.0.

Graag wil ik alle verzamelaars bedanken die de moeite hebben genomen hun toestel uit te kasten en mij een foto van de afstemschaal (en andere details) hebben toegestuurd.

John Hupse was zo vriendelijk het manuscript van dit artikel te lezen en van commentaar te voorzien.

Referenties

- [1] Nederlands Forum voor Oude Radio's, <http://www.gloedraad.nl/radioforum/>, tab Artikelen, Codenummers Philips Achterwanden
- [2] Gidi Verheijen, *Het Radiotoestel in de Tweede Wereldoorlog*, 2009, Hoofdstuk 4
- [3] Gidi Verheijen, *De productie van radiotoestellen en radiolampen in Kamp Vught, RHT 141*, maart 2012
- [4] Bundesarchiv Berlijn, Archief R3101, dossier 33440
- [5] Archief Deutsches Technikmuseum Berlijn, Telefunken Archief, toegangsnummer I.2.60C, dossier 7351

(Advertentie)

Een goed geluid begint met ...

- grammofoonnaalden
- elementen
- platenspelersnaren
- platenspeleraccessoires
- platenreinigers
- naaldreinigers
- platenhoezen

Natuurlijk van:

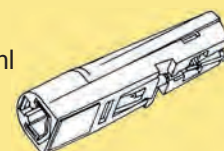
www.pickupnaalden-shop.nl

T. 0321 - 38 05 88 (ma. t/m vr. 18.30-20.30 uur)

M. 06 - 81 39 80 21

E. info@smallpartsdronten.nl

W. www.pickupnaalden-shop.nl

Officieel **tonar** dealer